

invisible: de records, ciutats i fotografia

José Luis Bravo

La relació fotografia – ciutat ha estat una constant des de que el daguerreotip apareix oficialment a França l'any 1839. Des del primer instant, i gràcies a la proliferació d'interessats en el nou invent, les vistes de la ciutat es multipliquen convertint París en el primer gran subjecte fotogràfic.

París serà la primera ciutat en ser vista (descoberta) com Àrtemis per Acteó. Però amb la diferència de que ara els assistents a la trobada disposen d'una eina capaç de guardar el que s'ha vist i gaudir-ho des de la intimitat, convertint el que era públic en privat, i quedant exempts del càstig diví.

Així la ciutat, l'entorn més immediat, el que es veu des de les finestres, seduirà a l'àvid caçador d'imatges i es convertirà en el *leit motiv* pel fotògraf amateur (segurament, simple posseïdor d'una càmera fotogràfica) que per primera vegada té el poder d'aprehendre el món i de guardar-lo (inclús a resguard del propi temps) per a sí mateix i els seus records.

Aquesta primera ciutat aviat transcendirà els seus límits i s'estendrà a d'altres, ja siguin modernes o antigues, que estaran sempre presents en les imatges que els són contemporànies, que passaran a ser preponderants entre molts d'altres subjectes dels quals s'ocuparà la fotografia al llarg del temps i que esdevindran el millor reflex d'una societat en un moment determinat.

Al marge de la seva identitat i ubicació, la ciutat sempre ha estat sotmesa al pas del temps i als canvis que aquest li imposa: ciutat oblidades, en ruïnes, redescobertes, negades, transformades, destruïdes i creades, superposades en estrats sovint encara diferenciats que la converteixen en una mateixa ciutat que és, a la vegada, el contenidor de moltes altres. Ciutats els noms i fisonomies de les quals es transformen en ares del temps i la modernitat deixant rastres d'èpoques passades (a vegades millors) en les seves façanes, murs i interiors.

La voluntat de guardar o documentar els diferents estadis d'una ciutat mitjançant el potencial de la fotografia és recurrent en gran part de la producció fotogràfica mundial. Una voluntat que es conjuga amb el *savoir faire* d'alguns fotògrafs capaços de deixar la seva empremta inclús per sobre del mateix subjecte fotografiat generant, no només un simple registre objectiu de la ciutat, sinó també una visió personal dels llocs visitats: imaginaris privats que transcendeixen l'àmbit personal i passen a ser vàlids per a tot aquell que els mira i hi coneix o reconeix la ciutat.

Sota aquesta perspectiva, l'exercici de la memòria em sembla fonamental dins de l'estructuració d'un projecte com *invisible* i de la pròpia fotografia. Una ciutat que només existeix en el record d'alguns dels seus habitants que han compartit un espai/temps, em sembla imprescindible rescatar. En aquest sentit, des del record es recuperen i reivindiquen espais d'una ciutat que no desapareixen per més que s'hi empenyin el temps o la llei de la oferta i la demanda i que, per tant, no perden validesa davant dels "nous" espais que dia a dia reconfiguren la cara de la ciutat. La nostàlgia del record d'uns quants es converteix en la sorpresa i el descobriment per uns altres i en eines per una millor comprensió de les transformacions que ha patit el territori, tant físic com emocional, que habitem.

invisible revisita aquest gran paradigma: la ciutat entesa com un territori que s'estén més enllà dels límits de l'experiència personal o dels suposats espais que la representen. Després del centre es troba inequívocament la perifèria, els límits de la

ciutat que, encara que no tan turística com el centre publicitat i exaltat, existeixen i són part fonamental de la seva configuració a nivell espacial i social. Una perifèria que ens regala noves nocions de ciutat i nous habitants que estan reconfigurant el mapa formal i emocional d'aquest territori, i que generen un gran interès en la majoria de fotògrafs que busquen aquesta imatge més real.

Des del punt de vista del carrer, on es viu i generalment es fa la fotografia, resulta difícil entendre la complexitat d'una ciutat i pràcticament impossible veure les seves fronteres ja siguin físiques o simbòliques. De la mateixa manera que Nadar, seria necessari fabricar un globus aerostàtic, que més tard sempre es podria llogar (cosa fàcil en ciutats que cada vegada són més devorades pel turisme), per poder veure els límits, on comença i on acaba, i poder abastar tot el que conté. A falta del globus, tenim la riquesa de tots aquells fotògrafs que des de la seva òptica personal ens ofereixen diferents mirades sobre un espai viu i en constant transformació, en aquesta ocasió, Barcelona.

Imatges com les de Manel Úbeda o Martí Llorens ens recuperen una ciutat inexistent però no invisible que ha deixat pas a una altra diferent. Imatges que es sumen als espais proposats per Xavier Ribas que ens descobreixen una altra Barcelona a través d'un projecte que serà, al seu torn, referent per altres autors. Projectes, tots ells, que des de posicions personals toquen el mateix subjecte. La ciutat que veiem des de les finestres i que és el nostre entorn més immediat i determinant, i que, sobretot, és capaç de contenir totes les obsessions i inquietuds dels autors que des de la fotografia la visiten una vegada més.

José Luis Bravo
Barcelona, febrer de 2008

Publicat en:
invisible PHOTO 01 BCN (revista de fotografia d'autor i ciutat)
Edició: invisible-Ajuntament de Barcelona
Barcelona, 2008
ISBN: 978-84-612-6745-3